

Sənət fədailəri

Nədənsə, hər zaman Gəncə Dövlət Milli Dram Teatrının binasına daxil olarkən burada olan ab-hava mənə bir çox sənətkarları xatırladır. Bəlkə də əksəriyyətini həyatda və səhnədə gördüyüm üçün onları tez-tez yad etməli oluram. Onlardan biri olan Rza Nadirov tipik xarakterlər ustası kimi yaddaşlarda yaşayır. Obrazlarından asılı olmayaraq və hansı rolda oynamasına baxmayaraq, öz ifaçılıq məharətilə daim diqqət mərkəzində olmağı bacarırdı. O, hər zaman səhnədə xarakterik surətləri böyük ustalıqla ifa edirdi. Deyim ki, həm də təbiətə çox ciddi insan idi. Heç zaman artıq bir kəlmə belə danışmaz, zarafatları xoşlamazdı. Xarakterində olan qürur yaratdığı obrazlara da sirayət edirdi.

Gəncənin unudulmaz aktyoru

Gəncə Dövlət Milli Dram Teatrının qocaman səhnə ustalarından biri, respublikanın əməkdar artisti, mərhum Rza Nadirovu tanıyan hər kəs təsdiq edir ki, o öz sənətkar qürurunu ömrünün sonuna kimi qoruyub, saxlaya bildi. Onunla səhnədə işləyən rejissorlar yaxşı bilirdilər ki, obrazın mahiyyət etibarı ilə xarakterik formada yaradılmasında Rza Nadirovun istedadı kifayət qədərdir. Bununla da məhz Rza Nadirov səhnədə milli aktyor sənətimizin klassik ənənələrinə söykənərək yeni üslubda sənət məktəbi yaratmağa müvəffəq olmuşdur. Sözsüz ki, aktyor üçün istedad ilkin şərtidir, ancaq, səmimiyyət, məlahət, cazibədarlıq, şirinlik olmayanda istedad lazımı yaradıcılıq bəhrəsini tam dolğunluqla göstərə bilmir. Bu baxımdan Rza Nadirov səhnədə də xoşbəxt taleli aktyorlardan idi.

Rza Abbas oğlu Nadirov 10 oktyabr 1912-ci ildə Bakıda anadan olub. Orta məktəbin səkkizinci sinfinə kimi təhsil alıb. Sonradan gəmi

uyğun olaraq xarakterlərin baxışında, konfliktlərdə, toqquşmalarda və başqa sınaqlarda inkişaf edə bilirdi. Aktyorun məharətli ifasında ayrı-ayrı xarakterlər ümumi quruluşdan asılı olaraq digər xarakterik obrazlarla əlaqəsi olmasa belə, dramatik fabula bədii gerçəkliklə təqdim edilirdi.

Çağdaş Azərbaycan dramaturqlarının – İ.Əfəndiyevin “Üçatılan”ında hakim, “Atayevlər ailəsi”ində Cahangir, İ.Səfərlinin “Göz həkimi”ndə Fərəc əmi, M.Təhməsinin “Çiçəkli dağ”ında Simnar xan, Q.Rəsulovun “Əlvida, Hindistan!”ında Böyük Ramo, Ə.Məmmədخانlının “Şərqi səhəri”ndə mayor Ed-Braun, B.Vahabzadənin “Vəcdan”ında Əşrəf, Y.Əzimzadənin “Nəsrəddin”ində Əhməd kişi, “Anacan”ında İmran, N.Gəncəlinin “Düşmənlər içində”də Zənci Ceyms, “Məhəbbət körpüsündə”də Kozlov, A.Zeynallının “Nəriman ata”sında Əli Bayramov, K.Ağayevanın “Məhsəti Gəncəvi”sində Gəncə hökmdarı, İ.Qasımovun və H.Seyidbəylinin “Uzaq sahillərdə”sində Tinti, “Böyük ürək”də Muradov, İ.Şıxlının “Dəli Kür”ündə Həsən əmi, “Odlu çarpazlar”da Polkovnik Ulçenko, N.Həsənzadənin “Atabəylər”ində Əcəmi surətləri aktyorun həyat müşahidələrinin böyük ustalıqla yaradılan səhnə bəhrəsi idi.

Evipridin “Medeya”sında Egey, Sofoklun “Antiqona”sında Tiresi, U.Şekspirin “III Riçard”ında Londonun Lord-meri, “Otello”da Lodoviqo, A.Ostrovskinin “Quduz pullar”ında Yeqor Dmitriç Qlumov, M.Qorkinin “Qoca”sında Stepaniç, G.Fiqeyeredonun “Tülkü və üzüm”ündə (Ezop) Aqnostos, B.Brextin “Üç qəpiklik opera”sında Matiteas, N.Hikmətin “Kəllə”sində Pedro, K.Buaçidzenin “Həyətdə qapan it var”ında Leo Landiya, İ.Mosaşvilinin “Qərç edilmiş daşlar”ında Osman, A.Salınskinin

“Təbilçi qız”ında Kulnyev, R.Həmzətovun “Dağlı qız”ında Salman, M.Şatrovun “İnqilabi etüd”ündə Nümayəndə, M.Kərimin “Odu atma, Prometey!”ində Gefest, E.Radzinskinin “Sokratla söhbətlər”ində Kori-fey surətləri respublikanın Əməkdar artisti Rza Nadirovun Gəncə Dövlət Milli Dram Teatrının səhnəsində dünya klassiklərinin, eləcə də, əcnəbi müəlliflərin müxtəlif janrlı pyeslərində yaratdığı bitkin obrazlar silsiləsinin bir qismi olaraq diqqəti cəlb edir.

Aktyorun səhnə fəaliyyəti hər zaman diqqət mərkəzində saxlanılıb. Belə ki, o, 24 dekabr 1981-ci ildə respublikanın Əməkdar artisti fəxri adına layiq görüldü. Rza Nadirov 15 dekabr 1995-ci ildə Gəncədə vəfat edib.

Anar Ərtoğrul BURCƏLİYEV,
teatrşünas-tənqidçi

tərsanəsində (tanker və müxtəlif təyinatlı gəmilər istehsal edəcək zavod) çalışıb, eyni zamanda tərsanənin dram dərnəyinə üzv olub. Bir müddət Bakı dəmiryolçular evinin dram kollektivində fəaliyyət göstərüb. 1932–1935-ci illərdə Mirzə Fətəli Axundzadə adına Bakı Teatr Məktəbində təhsil aldığı müddətdə müxtəlif mədəniyyət evlərində, Akademik Milli Dram Teatrının yardımçı heyətində çalışıb. 1939-cu ildən isə taleyini Gəncə Dövlət Milli Dram Teatrına bağlayıb. 1941–1945-ci illərdə İkinci Dünya müharibəsində iştirak edib. 1951-ci ildən yenidən Gəncə Dövlət Milli Dram Teatrında fəaliyyətini aktyor olaraq davam etdirib.

İnsana xas olan hissin, iradənin və zəkanın məcmusunu xarakter adlandırırıq. Başqa sözlə ifadə etsək, xarakter insana xas olan hissin, iradənin və zəkanın toplusudur. Əslində, nəticə etibarı ilə xarakter psixoloji anlayışdır. Hər bir obraz isə özlüyündə xarakterdir. Elə bu kimi xüsusiyyətləri də estetik planda götürdükdə, obraz estetik anlayışlı olur. Rza Nadirovun ifasında hər bir xarakterik obraz dramatik əsərlərdə daha çox qarşılıqlı təsirdə, mübarizədə tamaşaçını həyəcanlandıran hadisələrin axınında böyük şövqlə təqdim edilirdi.

Aktyor səhnədə məharətli ifa tərzilə xarakterik obrazları hər zaman fabula ilə, dramatik hadisə və situasiyalarla ayrılmaz surətdə bağlaya bilirdi. Onun M.F.Axundzadənin “Hacı Qara”sında Kərəməli və Xəlil yüzbaşı, “Lənkəran xanının vəzirli”ndə Səməd bəy, C.Məmmədquluzadənin “Ölülər”ində Hacı Kazım, Ə.B.Haqverdiyevin “Bəxtsiz cavan”ında Üçüncü kəndli, “Pəri cadu”da İblis, S.S.Axundovun “Tamaşkar”ında Məhərrəm bəy, H.Cavidin “Səyavuş”unda Yalçın, “Şeyx Sənan”da Şeyx Hadi, C.Cabbarlının “Yaşar”ında Nüsrət, “Aydın”da Pirqulu, “Almaz”da Baloglan, “Nəsrəddin şah”da Məmiş, “1905-ci ildə”də Polismeyster, “Solğun çiçəklər”də Molla Möhsün, S.Vurğunun “Vaqif”ində Təlxək, “Fərhad və Şirin”də Topal kimi böyük ustalıqla ifa etdiyi obrazlar cərəyan edən hadisələrə